

§ 1. На порозі дорослого життя

Я вважаю життя надзвичайним дарунком, дорогоцінним каменем, отриманим нами з рук матері-природи для того, щоб ми самі шліфували і полірували його до тих пір, поки його блиск не віддячить нам за наші труди.

А. Нобель

Життя кожної людини — це довга, унікальна й прекрасна дорога, що складається з певних відрізків — вікових періодів. Перехід від одного періоду до іншого важко окреслити, бо не існує жорстких меж початку і закінчення кожного з них. У кожному віці є свої пріоритети й складнощі, потреби й можливості.

Поміркуйте, як акселерація змінює межі вікових періодів.

Мал. 1. Вікові періоди

Приблизно у вашому віці відбувається перехід від підліткового віку до періоду юнацтва, або, як інакше його називають, старшого шкільного віку. Старшокласники свідомо замислюються про вибір майбутньої професії, про важливість інтелектуального й фізичного розвитку, розглядають шкільні предмети крізь призму свого професійного вибору. Юні хлопці й дівчата свідомо намагаються отримати знання, аби підготуватися до вступу до вищого навчального закладу, стають відповідальнішими. Вони опиняються на порозі дорослого життя.

Юридичне повноліття згідно Конституції України настає у 18 років. Проте не всі люди в цьому віці стають дорослими в повному розумінні цього слова. Людина стає дорослою, коли досягає зрілості: фізіологічної, психологічної та соціальної (див. схему 1, с. 7).

Схема 1

Фізіологічна зрілість у людини настає зазвичай на двадцятому році життя. До цього віку організм дорослішає. Науковці констатують прискорення фізіологічного дозрівання з покоління в покоління. Проте це не означає прискорення настання соціальної та психологічної зрілості.

Що ближче людина до психологічної зрілості, то краще вона володіє своїми емоціями, контролює свою поведінку.

Якщо людина вміє логічно мислити, аналізувати та прогнозувати, пов'язує причини та їх наслідки, аргументовано дискутує, вона є інтелектуально зрілою.

Морально зріла людина вміє обирати між добром і злом, керуючись власними принципами, відповідати за свої вчинки, виправляти свої помилки.

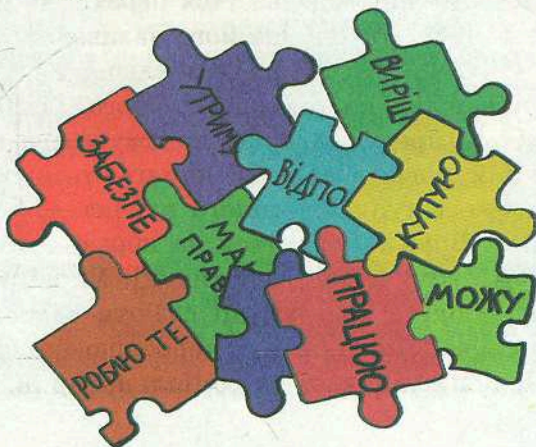
Духовна зрілість передбачає почуття любові, високу мету в житті, вибір правильних цінностей та ідеалів.

Соціально зріла людина вміє налагоджувати стосунки з іншими людьми, здобувати освіту та працювати, здатна матеріально утримувати себе, може створити і забезпечувати сім'ю, жити злагоджено в суспільстві.

Правова (юридична) зрілість регламентована державним законодавством (про це детально розповідатиметься у розділах 3 і 4).

1. Прочитайте притчу на вибір (додаток на с. 153). Поясніть, як ви її розумієте. Які якості ви будете розвивати в себе?
2. За схемою 1 та мал. 2 створіть словесний портрет дорослої людини. Обґрунтуйте вибір кожної якості.

Мал. 2. Пазли

Оцініть наведені нижче життєві ситуації з точки зору дорослої людини. Дайте відповіді на запитання до кожної життєвої ситуації. Яких якостей дорослої людини бракує персонажам наведених історій?

У соціальній мережі з'явився допис учениці 8 класу, у якому вона просила поради та розповідала таке:

«Майже місяць я не розмовляю зі своїми батьками. Це сталося після сварки через те, що я пішла на вечірку до подруги і забула повідомити їх про це. Коли повернулася, батьки зустріли мене запитаннями, сваркою та принизливими вимогами. А я вже не маленька! Мені чотирнадцять років, я добре навчаюсь, а вони вимагають повідомляти про кожен крок. Хіба я не маю права на особисте життя? Так я батькам і сказала, бо вже не вперше вони дратували мене несправедливими вимогами. Та цього разу батьки вирішили влаштувати мені бойкот.

Спершу мене це не надто турбувало, та зараз відчуваю дискомфорт. Адже батьки позбавили мене кишенькових грошей, вихідні вони також проводять без мене. Я розумію, що залишати усе так, як є, не можна, але не знаю, як вчинити».

1. Чому батьки прийняли рішення про бойкот? Чим зумовлене їхнє бажання знати про плани та місце перебування дочки?
2. Хто неправий у цьому конфлікті? Чи по-дорослому вчинила дівчина?
3. Як ви думаєте, чи зрозуміла дописувачка свою провину? Що спонукало її написати це повідомлення?
4. Чи могла дівчина уникнути сварки з батьками? Яким чином?
5. Як можна виправити ситуацію, в яку потрапила дівчина?

Ігор і Вадим вирішили разом взяти участь у конкурсі дослідницьких проектів. За місяць провели дослідження, підготували спільний звіт і виступ. Ігор побудував графіки та діаграми. Мультимедійну презентацію мав зробити Вадим, проте у день захисту роботи він не з'явився на конкурс і не передав матеріали. Ігор виступив з усною доповіддю без презентації. Маючи дуже високі шанси, він не здобув перемоги. Після цих подій Вадим пояснив, що в певний момент просто втратив інтерес до конкурсу, і навіть не вибачився.

1. Чи повністю було реалізоване спільне рішення хлопців?
2. Хто з хлопців виявився дорослішим?
3. Про що може свідчити вчинок Вадима?
4. Яких якостей дорослої людини варто набувати Вадиму?
5. Як слід було вчинити Вадиму, щоб його вчинок вважався «дорослим»?

Коли батьки поїхали на дачу, Олег влаштував вечірку. Він дістав спиртне та пригощав своїх друзів, запевняючи, що вживання алкоголю на вечірці — це «по-дорослому». Ліда вперше спробувала алкоголь. Їй стало погано й вона знепритомніла. Усі присутні розгубилися. Аж нагодилася сусідка і викликала швидку. У Ліди виявили отруєння, і вона деякий час пролежала в лікарні. Олег та інші гості вечірки побоюлися відвідати Ліду в лікарні, щоб не зустрітися з її батьками.

1. Які вчинки Олег вважав виявом дорослості? Чи правий він був?
2. Як ви гадаєте, чому Ліда вирішила спробувати алкоголь?
3. До чого могло призвести отруєння Ліди?
4. Хто відповідальний за отруєння дівчини?
5. До чого учасники вечірки були не готові? Що їм слід було робити?
6. Як слід було вчинити Ліді, щоб не потрапити в неприємну ситуацію?

Старшокласник вирішив попрацювати влітку. Домовився із роботодавцем та пропрацював два тижні. Проте після закінчення «зміни» йому не виплатили обіцяну заробітну платню, попросили почекати, через кілька днів ще попросили почекати... Потім іще. Згодом хлопець зрозумів, що його намагаються обдурити. Угода про роботу і її оплату була усною.

1. Як ви думаєте, чому роботодавець відтягував виплату грошей?
2. Чому небезпечно йти на усні угоди?
3. Чому роботодавець не склав письмову угоду з хлопцем?
4. Як слід було вчинити хлопцю, щоб уникнути конфліктної ситуації?
5. Що можна вдіяти, щоб отримати обіцяні гроші?

Ключові ідеї параграфа

